

189 . Roșia Montană | Județ: Alba | Punct: Țarina - Zona Kapolna (Alburnus Maior | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 6770.04

Perioade: Antichitate, Perioada modernă

Epoci: Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie, Perioada modernă

Categorii sit: Alimentare cu apă și drenaj, Apărare (construcții defensive), Religios, ritual și funerar

Autori: Dorin Alicu, Adriana Ardeu, Gică Băeștean, Ioana Lucia Barbu, Vitalie Bârcă, Eugenia Beu-Dachin, Emilian-Simion Bota, Carmen Ciongradi, Sorin Ilie Cociș, Ionuț-Cosmin Codrea, Călin Cosma, Paul Damian, Matei Drîmbărean, Mariana Elena Egri, Constantin Inel, Vasile Moga, Romică Pavel, Adriana Pescaru, Nicolae-Cătălin Rîșcuța, Aurel Rustoiu, Anca Timofan, Costin Daniel Țuțuianu, Adrian Ursuțiu, Valentin Voișian

Instituții: Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Raport

Sector MCDR

Programul Național de Cercetare Alburnus Maior a debutat în anul 2000 având ca obiectiv cercetarea arheologică preventivă în vederea realizării unui proiect investițional pentru deschiderea unei exploatare miniere aurifere care urmează să afecteze terenul cercetat.

Întrucât izvoarele istorice menționau existența în această arie a unor importante vestigii databile în epoca romană¹, s-a procedat la o cercetare extinsă a acestei zone.

Raportul prezintă rezultatele cercetărilor arheologice desfășurate în campania mai-octombrie 2004.

Proprietatea Gligor Viorel are o suprafață de 0,82 ha. Din punct de vedere fizic, terenul este structurat pe două porțiuni distincte: jumătatea nordică reprezintă un platou, în vreme ce jumătatea sudică este o pantă cu denivelări accentuate. Perimetrul este mărginit de un gard viu format din copaci și arbuști. Întreaga suprafață este utilizată ca pășune și fânaș.

În zona necropolei Țarina au fost efectuate cercetări și în cadrul campaniei din anul 2003². În cursul lunii octombrie 2003 echipa MCDR a efectuat o sondare a proprietății Gligor Viorel în vederea evaluării potențialului arheologic al zonei. Astfel, au fost practicate 17 secțiuni de sondare stratigrafică răspândite pe întreaga suprafață a proprietății. În urma acestei cercetări au fost descoperite 21 de complexe funerare romane precum și ruinele unei construcții de piatră. Condițiile meteo nefavorabile au împiedicat finalizarea cercetării complexelor arheologice³. Sondajele au indicat o concentrare a mormintelor romane în zona sudică a proprietății, fapt ce a impus negocierea acestei suprafețe cu proprietarul în vederea realizării unei cercetări cât mai ample în cadrul campaniei din 2004.

Obiectivele cercetărilor din campania 2004 au vizat acoperirea cu unități de săpătură a celei mai mari

părți din suprafața negociată pentru recuperarea materialelor arheologice și prelevarea informațiilor necesare realizării unei imagini cât mai cuprinzătoare asupra necropolei romane din punctul Țarina, perimetrul E.

Pe suprafața supusă cercetării s-a urmărit încă de la început realizarea unui profil stratigrafic complet pornind de la N spre S. În acest scop a fost trasată o magistrală formată din secțiunile S. 020, 023, 026, 032, 037. Metoda de cercetare adoptată a fost una distructivă prin realizarea unei săpături manuale. Unitățile de săpătură au constatat în secțiuni și casete. Dimensiunile acestora au fost, în general, de 12 x 2 m pentru secțiuni și 4 x 4 m pentru casete. Atunci când situația din teren a impus, au fost deschise și casete de mici dimensiuni pentru cercetarea integrală a complexelor. Ca mod de dispunere în teren, a fost adoptat sistemul de săpătură cu casete în zonele plane și cercetarea prin secțiuni în zonele de pantă, despărțite prin martori de 0,3 m sau 0,5 m. A fost trasat un număr de 52 de unități de săpătură. Suprafața supusă cercetării a însumat 2588,249 mp, din care 1117,050 mp reprezintă suprafața săpată efectiv. S-a urmărit atât stratigrafia verticală a sitului cât și cea orizontală a complexelor funerare în cadrul necropolei.

Menționăm și prelevarea unor probe de lemn (M. 28) în vederea unei analize complexe (radiocarbon, dendrocronologică și antracologică). Eșantioanele sunt în curs de prelucrare.

Complexele arheologice. În urma cercetărilor a fost descoperit un număr de 84 de complexe arheologice, dintre care 80 de morminte romane de incinerare cu adere la ustrinum și 4 gropi rituale. Dintre complexele funerare descoperite, doar 66 au conținut inventar funerar. În general, inventarul funerar este extrem de sărăcăcios și nu se deosebește de cel din alte necropole din Dacia Superioră, fiind compus din vase cu sau fără toartă, ulcioare de diferite dimensiuni, căni globulare, opaițe, recipiente de sticlă (unguentarii). Menționăm însă și descoperirea unor obiecte de metal, mai puțin frecvente în necropolele cercetate la Roșia Montană: oglinzi, fibule, cuțite, vârfuri de sulită, monede din argint și bronz. Descoperiri de excepție sunt cele două monumente funerare:

- monument funerar compozit, păstrat fragmentar, care asociază doi lei adosați cu un sfinx;
- stelă funerară iconică epigrafă.

Cadrul geofizic în care este plasată, proprietatea Gligor Viorel, conferă stratigrafiei generale anumite caracteristici care, la nivelul întregului sector Țarina, au un aspect unitar putând fi urmărite în mod coerent în timpul observațiilor și analizelor stratigrafice verticale și orizontale⁵. Cele trei tipuri de straturi majore constante, ce conțin urme ale acțiunilor antropice (artefacte, complexe funerare, amenajări, edificii), reliefează stratul vegetal, stratul de argilă galben-maroniu, conținând în concentrații diferite oxizi de fier și mangan sau andezit cuarțifer alterat și stratul de argilă gri, fără intruziuni metalifere.

Având în vedere structura și poziția în pantă a terenului, stratigrafia unor unități de săpătură a relevat câteva tipuri de structuri geologice specifice: roca andezitică nativă, depunerile aluvionare, straturi de pietriș andezitic intercalate în stratul argilos cu oxizi metalici, straturi gri subvegetale de amenajare.

Inventarul arheologic prelevat în cadrul cercetărilor din 2004 a fost destul de bogat. Prezentăm în cele ce urmează piesele cele mai relevante din punct de vedere arheologic, unele dintre ele având și o valoare cronologică:

- în suprafața 011002b046, în carourile 2-4, a fost găsită o stelă funerară din calcar, formată dintr-un postament descoperit la adâncimea de -0,43 m și o lespede, descoperită la adâncimea de -0,7 m. Stela are dimensiunile de 160 cm (din care 35 cm piciorul de fixare) x 55 x 20 cm și prezintă două registre. Registrul superior (45 cm) conține reprezentarea în basorelief a bustului unui bărbat. Este vorba despre portretul illir, bărbatul fiind înveșmântat într-o togă cu pliuri numeroase, iar părul este tuns scurt în formă de calotă, retezat deasupra frunții⁶. Registrul inferior (70 cm) cuprinde câmpul inscripției și este decorat pe margini cu motive vegetale funerare-alternează frunzele de acant cu conuri de pin. Inscripția este în limba latină (D M / PANENTI/ BIZONIS F/ O N? STARVA7 VIX/ [...] XXV PIATOR8/ NOBARB NEPOTI B/ M P), înălțimea literelor: r.1 = 8,5 cm, r.2 = 6 cm, r.3 = 5,5 cm, r.4 = 4 cm, r.5 = 3 cm, r.6 = 2,5 cm, r.7 = 4 cm. Starea de conservare este relativ bună: prezintă o fisură în registrul superior și alta în partea de jos a registrului inferior. Piciorul de fixare (34 cm sus, 20 cm jos) de formă trapezoidală, este decorat cu motivul sfinxului ținând între labele din față masca mortuară sau capul Gorgonei Medusa. Postamentul (99 x 50 x 35 cm), de formă paralelipipedică, se află într-o formă relativ bună de conservare și prezintă un orificiu

dreptunghiular de fixare.

- în suprafața 011002b059, în carourile 1-2, la adâncimea de -0,74 m, a fost găsit un monument funerar compozit, din calcar, reprezentând inițial doi lei adosați cu sfinx în mijloc. Dimensiunile: lungimea 54 cm, înălțimea maximă 38 cm, minimă 30 cm, grosimea în partea inferioară 14 cm, iar în cea superioară 10 cm. Starea de conservare este relativ bună, dar lipsește leul din partea stângă și capul sfinxului. De asemenea, botul leului este ușor deteriorat. În partea dreaptă este reprezentat leul culcat, ținând labele din față deasupra unui cap de berbec. Gura animalului este întredeschisă, dezvelind incisivii. Coama este reprezentată stilizat prin linii și volute. În stânga leului apare sfinxul funerar care ține între labele din față masca mortuară sau capul Gorgonei Medusa. Sunt reliefate vertical cele trei mameloane⁹. Monumentul prezintă în partea inferioară o bordură de 3 cm grosime. Era probabil atașat sub forma unui coronament funerar. Valoarea artistică a monumentului este mediocră, prin maniera schematică de redare a formelor și detaliilor anatomice piesa încadrându-se în limitele artei provinciale romane.

- denar roman, emis la Roma (119-122 p. Chr), descoperit în secțiunea 011002b037, stare de conservare foarte bună, diametru=18/17 mm, greutate=2,85 gr. Avers: IMP. CAESAR TRAIAN HADRIANUS, capul laureat al împăratului Hadrian, spre dreapta. Revers: P. M. TR. P. COS. III, în exergă SAL. AVG.; Salus șezând, spre stânga; apare și imaginea unui șarpe încolăcit pe un altar¹⁰.

- denar roman, emis la Roma (196-211 p.Chr), descoperit în secțiunea 011002b049, caroul 1, la -0,37 m adâncime, stare de conservare bună, diametru=16,6/15,5 mm, greutate=1,55 gr. Avers: [IULIA] AVGUSTA, portretul Iuliei Domna, spre dreapta. Revers: DIANA LUCIFERA, reprezentarea Diane cu sulița și cornul lunii, spre stânga. Piesa este suberată¹¹.

- oglindă din metal descoperită în mormântul 011002b038_CPL1_M20. Dimensiuni: d-76 mm, g-1,5 mm. Oglinda este de formă discoidală, ușor convexă, și are pe margine un rând de perforații utilizate pentru fixarea ramei. În zona de fixare a mânerului, care era confecționat, probabil, din lemn, oglinda este puțin deteriorată. Pe spate piesa este decorată cu două nervuri sub formă de cercuri concentrice. Materialul din care este confecționat obiectul este un bronz care datorită oxidării are o culoare neagră-cenușie și un aspect mat. Deși asemenea piese au apărut mai rar în cadrul inventarului funerar, acest tip de artefact nu este o descoperire singulară, existând analogii în cadrul celorlalte necropole cercetate până în prezent în zona Roșia Montană: Hop12, Corna-Tăul Cornei¹³, Țarina (piese inedite).

- fibulă de bronz dalmatină, fragmentară (lungime= 4,5 cm), descoperită în mormântul 011002b002_CPL1_M2. Piesa este de tip ancoră, puternic profilată, cu corp arcuit, stare de conservare relativ bună (lipsește resortul). Dată: jum. sec. II p. Chr (max. 170 p. Chr)¹⁴.

- mărgea de sticlă descoperită în mormântul 011002b038_CPL2_M26. Dimensiuni: diametru= 20 mm. Piesa este confecționată dintr-o pastă de sticlă de culoare verde deschis și are o formă aproximativ sferică, ușor aplatizată în zona orificiului de prindere, care este puțin excentric. Ca decor notăm impresiunile dispuse vertical pe întreaga circumferință a piesei.

- opaiț monolichnis descoperit în mormântul 011002b067_CPL6_M76. Dimensiuni: lungime parțială= 70 mm, dd-51 mm, df-35 mm, înălțime= 25 mm. Opaițul are o formă rotunjită, cu cioc scurt și toarta în formă de palmetă¹⁵. Piesa este confecționată dintr-o pastă semifină, supusă unei arderi oxidante din care a rezultat o culoare cărămidie închisă. Dată: sec. III - VI p. Chr.

- pandantiv-amuletă (talisman) descoperit în secțiunea 011002b040. Dimensiuni: lungime= 46 mm; greutate= 10 mm. Piesa este confecționată din lut și are forma unei baghete rotunde, îngroșată la un capăt și subțiată la celălalt unde are și o perforație pentru atârnare. Pandantivul reprezintă ceea ce este cunoscut sub denumirea de "ghioaga lui Hercules" (Herkuleskeule), amuletă cu rol apotropaic răspândită pe o vastă arie europeană. În Imperiul roman asemenea piese erau depuse în morminte de femei și copii. Pandantivul este o raritate în Dacia, dar are câteva analogii: Potaissa, Dierna, Miercurea Sibiului. Notabil este faptul că aceste amulete sunt confecționate, în general, din metal prețios sau din os. Deși nu a fost descoperită într-un complex funerar, piesa noastră nu poate fi pusă decât în legătură cu necropola din Țarina. În ceea ce privește cronologia piesei, remarcăm o dată târzie, dar largă a acestui tip de artefact (sec. III-VII)¹⁶. Toate piesele de inventar arheologic, cu excepția monumentelor din piatră, sunt depozitate temporar la MCDR.

Noile cercetări arheologice realizate pe sectorul Țarina în campania 2004, nu sunt în măsură să modifice în mod substanțial cronologia necropolei descoperite în acest punct. O serie de piese descoperite recent confirmă însă datarea largă a descoperirilor funerare-sec. II-III p. Chr. Printre piesele prelevate în cursul cercetărilor din acest an, există câteva obiecte care au și o valoare cronologică relativă: două monede, o fibulă și un opaiț.

Cele două monede reprezintă doi denari de argint, primul emis în timpul domniei împăratului Hadrian, iar cel de-al doilea sub domnia lui Septimius Severus-Iulia Domna. În sens strict cronologic, limitele de emisie ale celor două monede ocupă intervalul dintre primul sfert al secolului al II-lea p. Chr. și începutul secolului III p. Chr.

Cea de-a treia piesă este o fibulă dalmatină timpurie de tip ancoră. Datarea acestui tip de piesă nu depășește al treilea sfert al secolului II p. Chr.

Ultima dintre piese este un opaiț cu toartă în formă de palmetă. Analogiile acestui tip de opaiț indică datarea sa într-un interval larg de timp, între secolele III-VI p. Chr.

Desigur, toate obiectele aflate în discuție au o valoare cronologică relativă, dar ele indică, în opinia noastră, o utilizare a necropolei din zona Țarina încă din primele decenii după cucerirea Daciei și până în secolul III p. Chr.

În ceea ce privește cronologia absolută nu a fost descoperit nici un artefact care să ofere o datare directă, iar probele de lemn prelevate în vederea analizei radiocarbon (C14) sunt în curs de prelucrare.

Cercetările efectuate în cursul campaniei din 2004 au îmbogățit în mod semnificativ informațiile cu privire la necropola romană din punctul Țarina, contribuind la formarea unei imagini de ansamblu asupra acestui sit arheologic. A fost astfel mai bine precizată structurarea spațială a necropolei din acest punct și a fost confirmată încadrarea sa cronologică (sec. II-III). Piesele arheologice descoperite (monumente funerare, monede, obiecte de inventar funerar) au o importanță deosebită, contribuind la sporirea cunoștințelor despre coloniștii de la Alburnus Maior.

Sector MNIT

Cercetările arheologice de salvare din sectorul Țarină, pe proprietatea Manta au fost reluate în campania din anul 2004 din data de 16 mai – 7 august, 25 septembrie - 22 octombrie când au fost deschise și finalizate secțiunile 01 10 06F 021-076.

S.011006f021. 2 x 5 m. Adâncime -0,7 m. Solul vegetal are o grosime de 0,15 m, după care urmează lutul steril. Imediat sub glie, la o distanță de 1 m de profilul nordic, a fost descoperit un coronament în formă de doi lei spate în spate. Nu s-a descoperit alt material arheologic.

S. 011006f024. 2 x 5 m. Adâncime -1,1 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,1 m, după care urmează un strat de depunere din pământ negru amestecat cu pietriș care are o grosime maximă de 0,4 m. pe profilul de N. Acest strat dispăre la o distanță de 4,55 m. față de același profil nordic. Sub acest strat apare lutul steril la -0,5 m.

S. 011006f026. 2 x 5 m. Adâncime -1,45 m. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,3 m. Urmează un strat de depunere format din pământ negru cu pietre care are grosimea maximă de 0,45 m. Sub acesta se găsește un strat de pământ amestecat cu pietriș și nisip care începe din capătul nordic al secțiunii, are o formă alveolară și se oprește în dreptul m. 2,25. Urmează un alt strat de depunere alcătuit din pământ negru care are o grosime maximă de 0,2 m. Nivelul antic are o grosime de 0,05 m. La adâncimea de -1,05 m am descoperit mormântul M.9.

S. 011006f027. 2 x 5 m. Adâncime -1,65 m. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,25 m, după care urmează un strat de pământ cu pietriș aluvionar cu o grosime maximă de 0,2 m. În acest strat au fost descoperite câteva fragmente de ceramică modernă atipică. Urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,9 m după care urmează solul steril.

S. 011006f028. 2 x 5 m. Adâncime -0,9 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m. Urmează un strat de depunere alcătuit din pământ negru închis care are o grosime maximă de 0,6 m. Din dreptul m. 0,9

începe un strat de dărâmtură alcătuit din pietre de carieră care are o grosime maximă de 0,3 m. Sub acest strat apare lutul steril care, din cauza infiltrării apei, nu a fost surprins pe toată suprafața secțiunii.

S. 011006f029. 2 x 5 m. Adâncime -1,15 m. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,25 m. Urmează un strat de dărâmtură între m. 1 și 6,2 alcătuit din pietre de carieră care are o grosime maximă de 0,35 m. Imediat sub glie, de la m 6,2 până la m 7,25, apare groapa de scoatere a unui zid roman (Z1), la care se mai păstrează doar un rând de asize de piatră din fundație pe o înălțime de maxim 0,25 m. Fundația zidului intră în solul steril pe o adâncime de 0,4 m. Între m. 8,5 și 9,5 a fost surprinsă o altă groapă modernă.

S. 011006f030. 2 x 5 m. Adâncime -1,2 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,2 m. Sub acesta urmează un strat de dărâmtură cu o grosime maximă de 0,5 m. Din dreptul m. 6,2 apare groapa de scoatere a lui Z1 care pornește imediat de sub glie. Această groapă are o adâncime maximă de -0,9 m, și o lățime de 1,1 m. Din Z1 se mai păstrează doar o asiză de piatră.

S. 011006f033. 2 x 10 m. Adâncime -1,25 m. Golia are o grosime maximă de 0,2 m. Urmează un strat de depunere care are grosimea între 0,2 și 0,5 m. În această secțiune au fost descoperite două morminte M 7 și M 8, care continuă în profilul estic, drept pentru care am deschis două casete. Prima casetă a fost deschisă între m. 8,9 și m. 10 pentru a urmări mormântul M 7. Are dimensiunile de 1,1 x 1 m. A doua casetă a fost deschisă între m. 2,8 și m. 5,1. Are dimensiunile de 2,3 x 1,3 m.

S. 011006f034. 2 x 10 m. Adâncime -1,1 m. Stratul vegetal are o grosime de 0,25 m. La m. 2,6, imediat sub glie, se afla o lentilă de pietriș și nisip cu o grosime maximă de 0,2 m. Între m. 1,9 și 2,6 la adâncimea de -0,6 m a fost descoperit un mormânt (M 5). Groapa mormântului are o adâncime de -0,3 m.

S. 011006f037. 2 x 15 m. Adâncime -1,15 m. Stratul vegetal are o grosime de 0,25 m după care urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,4 m. Între m. 2,6 și 3,75 avem o groapă modernă care începe la -0,2 m de la nivelul actual al solului și merge până la -0,85 m. În dreptul m. 2,8 și la 1,3 m de profilul sudic, la adâncimea de -0,25 m a apărut un fragment de postament semirotund care intră în profilul nordic 0,15 m. Pentru această am deschis o casetă între m. 2,25-2,45 cu lățimea de 0,5 m. La m. 1,1 și la 0,4 m de profilul nordic apare groapa unui mormânt orientat NE-SV la o adâncime de -0,9 m. Groapa are o lungime de 1,5 m, o lățime de 0,7 m și adâncimea de -0,25 m.

S. 011006f038. 2 x 15 m. Adâncime -1,2 m. Stratul vegetal are o grosime de 0,15 m după care urmează un strat de depunere negru cu pietre cu o grosime maximă de 0,45 m. Sub acest strat se află lutul steril. La m. 13,2 și la 0,7 m de profilul estic, la adâncimea de -0,3 m a fost descoperit un altar. De la m. 0 până la m. 4,2 se găsește un strat de dărâmtură din pietre. În dreptul m. 2,75, la adâncimea de -0,15 m, imediat sub glie, apare groapa de scoatere a unui zid (Z 1) care are o grosime de 1,4 m și merge până la adâncimea de -0,65 m. Din zidul propriu zis se mai păstrează la adâncimea de -0,8 m doar câteva asize de piatră pe o înălțime de 0,2 m, care încep în dreptul m. 2,1, zidul având o grosime maximă de 1,2 m.

S. 011006f039. 2 x 15 m. Adâncime -1,3 m. Stratul vegetal are o grosime de 0,15 m după care urmează un strat negru de depunere cu pietre cu o grosime maximă de 0,4 m. Între m. 1,3 și 6,1 avem un strat de dărâmtură care apare imediat sub glie. La m. 14,85 și la 0,55 m de profilul estic a fost descoperit un altar extrem de corodat. Un alt fragment de altar a fost descoperit în dreptul m. 12,6 și la 0,8 m de profilul estic. Un al treilea fragment de altar a fost descoperit la m. 9,3 și la 0,9 m de profilul estic. În dreptul m. 2,9 apare groapa de scoatere a unui zid (Z 1) la adâncimea de -0,45 m. Groapa are o grosime de 0,8 m. Din zid s-a păstrat practic doar fundația care apare la adâncimea de -0,9 m și are o înălțime păstrată de 0,2-0,25 m.

S. 011006f040. 2 x 20 m. Adâncime -0,85 m. Golia are o grosime de 0,25 m. Pe profilul estic între m. 3,3-3,6 apare un aliniament de pietre (pe profilul vestic acest aliniament se află între m. 4,4-4,7). În acest aliniament apare un fragment de mulură refolosit. Între m 5,3-6,1 avem un bloc în formă de L (88 x 35/80 x 40 cm cu o grosime de 25 cm.). La 0,05 m de acesta apare un alt bloc cu dimensiunile de 50 x 130 x 25 cm. Între m. 6,8-8,2 la adâncimea de -0,45 m avem un canal modern umplut cu nisip și pietriș fin după care urmează solul steril.

S. 011006f041. 4 x 4 m. Adâncime -0,75 m. Stratul vegetal are o grosime de maxim 0,15 m, urmează un strat de dărâmtură cu o grosime maximă de 65 cm. lângă profilul de nord. Această dărâmtură provine probabil din demolarea lui Z1. După această dărâmtură care se întinde în toată suprafața urmează solul

steril

S. 011006f043. 2 x 15 m. Adâncime -1,05 m. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,25 m. Urmează un strat de depunere cu o grosime de maxim 0,3 cm. Între m 0,95 și m 2 pe profilul estic și de la m 0, până la m 2 la o distanță de 0,1 m. de profilul vestic apare o aglomerare de pietre cu o grosime maximă de 0,3 m. Imediat sub glie, între m. 8,6-12,4, au fost descoperite mai multe fragmente ale unui ansamblu funerar constând dintr-un leu pe semicoloană, câteva fragmente dintr-un medalion funerar, precum și fragmente din corpul unui monument în formă de altar. Între m. 11 și 13 se află câteva fragmente de stâncă care ies din profilul estic pe o distanță de 1,3 m.

S. 011006f044. 2 x 15 m. Adâncime -1,1 m. Am deschis această secțiune paralelă cu 011006F043 (cu un martor de 0,2 m între ele care ulterior a fost desființat) pentru a identifica eventuala poziție a fragmentelor arhitectonice descoperite în secțiunea amintită mai sus. După glie care are o grosime maximă de 0,25 m, urmează un strat de depunere de 0,2 m. Între m. 0,1 și 2,1 pe profilul vestic și 0,9 și 2 pe profilul estic apare imediat sub glie o aglomerare neregulată de pietre cu o grosime de maxim 0,4 m. O altă asemenea aglomerare de pietre apare între m. 3,7-5,6 pe profilul vestic și aproximativ aceeași distanță pe profilul estic. Are o grosime maximă de 0,45 m și este situată imediat sub glie. În dreptul m. 10,1 a apărut ieșind din profil un coronament paralelipipedic de la un monument în formă de altar funerar de la care provin și fragmentele din corpul de altar descoperite în secțiunea 043. În spatele acestui coronament funerar continuă stâncă surprinsă în secțiunea 043 care ar fi putut fi folosită ca postament pentru un monument funerar.

S. 011006f045. 2 x 5 m. Adâncime -1,45 m. Glia are o grosime maximă de 0,2 m. Urmează un strat de depunere din pământ negru cu o grosime de 0,5 m. În acest strat se află la adâncimea de -0,4 m de la nivelul actual al solului, din dreptul m. 4 până la capătul secțiunii un strat de pietre amestecat cu pietriș cu o grosime maximă de 0,1 m.

S. 011006f046. 2 x 6 m. Adâncime -0,9 m. Glia are o grosime maximă de 0,2 m după care urmează un strat de depunere de 0,1-0,25 m. În această secțiune au fost descoperite două morminte M 11 și M 12 care intră în profilul estic. Prin urmare din dreptul m. 3,7 până în dreptul m. 6 am deschis o casetă cu dimensiunile de 2,3 x 0,5 m pentru a săpa mormintele.

011006f048. 2 x 15 m. Adâncime -2 m. Glia are o grosime maximă de 0,3 m, după care urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,4 m. Din dreptul m. 10,7 până la capătul secțiunii apare sub acest strat de depuneri, un strat de pământ cu pietriș. Urmează lutul steril.

011006f049. 2 x 5 m. Adâncime -1,7 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,3 m după care urmează un strat de depunere compus din pământ negru cu o grosime maximă de 0,75 m în partea de N a secțiunii. În această secțiune a fost descoperit mormântul M 13.

011006f050. 2 x 5 m. Adâncime -1,4 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,4 m, după care urmează un strat de depunere din pământ negru cu o grosime maximă de 0,35 m. Pe lutul steril a fost identificată o dungă de arsura care intra în profilul de vest. Inițial am presupus că este un mormânt drept pentru care între m. 2,9-3,3 am deschis o casetă cu dimensiunile de 0,4 x 0,6 m. Această presupunere nu s-a adeverit, urma aceasta de arsură dispare ea având doar o grosime de aproximativ 0,05 m, o lățime de 0,1 m și o lungime de cca. 0,7 m.

011006f051. 2 x 7,5 m. Adâncime -1,65 m. Am deschis această secțiune la V de secțiunea 011006F043, pentru a surprinde alte fragmente arhitectonice descoperite în secțiunea 043 și a lămurii, eventual, proveniența acestora. A apărut mormântul M 14, între m. 1,05 și 1,6. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,25 m, urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,55 m alcătuit din pământ maro închis cu fragmente de pietre. Urmează lutul steril.

011006f052. 2 x 10 m. Adâncime -1,4 m. Am deschis această secțiune între secțiunile 011006F 030 și 011006F 039 pentru a surprinde ductul zidului Z1. Solul vegetal are o grosime de maxim 0,15 m, urmează un strat de depunere și dărâmatură (grosime maximă 0,35 m) care este tăiat din dreptul m. 2,9 până în dreptul m. 4 de groapa de implantare a lui Z1. Groapa are o adâncime maximă de -0,9 m, din Z 1 s-a păstrat doar o asiză de pietre de carieră. Groapa de scoatere a lui Z 1 intra în solul steril pe o adâncime maximă de

0,85 m. Din păcate, datorită ploilor torențiale, secțiunea s-a umplut de apă iar profilurile s-au surpat.

011006f053. 2 x 5 m. Adâncime -1,45 m. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,2 m după care urmează un strat de dărâmtură care are o grosime maximă de 0,4 m. De la m. 0,7 până la m. 2 se află un alt strat de dărâmtură. Între m. 1,9-2,8, imediat sub glie, apare groapa de scoatere a lui Z1 care are o adâncime de -0,9 m; din zid se mai păstrează practic doar două rânduri de asize de piatră cu o grosime de 0,3 m.

011006f054. 2 x 5 m. Adâncime -1,1 m. Secțiunea a fost deschisă pentru a se urmări traiectul lui Z1. Groapa de scoatere a acestuia apare în dreptul m. 2,1 și continuă la partea superioară până în dreptul m. 3,1. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,3 m, urmează un strat de dărâmtură alcătuit din pietriș și pietre de carieră cu o grosime maximă de 0,45 m. Din dreptul m. 0,8 până din dreptul gropii de scoatere a zidului se afla un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,3 m. Groapa de scoatere a zidului are o adâncime maximă de -0,95 m

011006f055. 2 x 7 m. Adâncime -1,3 m. Deschisă la sud de secțiunea 011006F051. Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,25 m, urmează un strat de depunere alcătuit din pământ maro închis care are o grosime maximă de 0,4 m. Sub acest strat se găsește un strat de pământ negru închis cu pigmenți de arsură, dar fără material arheologic (grosime maximă 0,55 m). Pe acest strat se află o platformă de pietre cu dimensiunile de aproximativ 1,7 x 1,5 m. Urmează solul steril.

011006f056. 3,5x5m. Adâncime -1,05 m. Secțiunea a fost deschisă la V de 011006F054 pentru a urmări ductul zidului Z1. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,1 m. Urmează un strat din pământ negru închis cu o grosime maximă de 0,4 m. Groapa de scoatere a lui Z1 apare din dreptul m. 1,2 și merge până în dreptul m. 3,38, are o adâncime maximă de -0,6 m. Din Z1 s-a mai păstrat doar o asiză de piatră. În această secțiune Z 1 se încheie cu Z2 în partea de N, ele fiind contemporane. Z2 intră în profilul de N în dreptul m. 1,5 și are o grosime de 1 m. Și din Z2 s-a mai păstrat doar o asiză de piatră. Pe profilul de N situația se prezintă în felul următor: stratul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m, urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,5 m, după care urmează solul steril. Groapa de scoatere a lui Z2 în partea de V începe imediat sub solul vegetal. Din dreptul m. 2,5 până în dreptul m. 0 această groapă de scoatere este acoperită de un strat de depunere.

011006f057. 2 x 10 m. Adâncime -1,2 m. Deschisă în prelungirea secțiunii 011006F048, pentru a lămurii proveniența fragmentelor arhitectonice descoperite în secțiunea 011006F040. Nu am descoperit alte fragmente arhitectonice. Golia are o grosime maximă de 0,4 m după care urmează solul steril.

011006f059. 1,5 x 15 m. Adâncime -1,3 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m, urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,4 m. Din dreptul m. 1,5 până în dreptul m. 5,5 apare o groapă modernă cu o adâncime maximă de -0,8 m, alcătuită din pământ negru cu fragmente de țiglă și pământ ars. Datorită infiltrării apei nu am putut săpa integral această groapă. În dreptul m. 9,05 până în dreptul m. 10,75 avem o denivelare naturală care a fost umplută cu pământ negru închis. Inițial am crezut că ar putea fi vorba de un mormânt drept pentru care am deschis două casete la E (0,7 x 1,3 m) și la V (0,8 x 1,3 m). Nu am descoperit însă nici o urmă de arsură sau indicii că ar putea fi vorba de un mormânt.

011006f060. 5,3 x 4 m. Adâncime -1,25 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,1 m. Urmează un strat alcătuit din pământ negru maroniu cu o grosime de maxim 0,45 m. Din dreptul m. 0 până în dreptul m. 2,65 urmează un strat de demolare-dărâmtură care continuă din S 041 care demolează și Z1. Din acesta s-a mai păstrat doar două asize de piatră care se află la adâncimea maximă de 0,85 m. Pe profilul estic marginea lui Z1 se conturează în dreptul m. 1 și are o grosime de 1 m.

011006f063. 2 x 7 m. Adâncime -2,05 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,2 m urmează un strat alcătuit din pământ maro închis care are o grosime de 0,4 m lângă profilul sudic și dispare în dreptul m. 3,75. Sub acesta urmează o dărâmtură cu o grosime de 0,5 m care se întinde pe toată suprafața secțiunii și continuă și în secțiunile 064 și 070. Urmează un strat cu o grosime de 0,2 cm alcătuit din pământ negru închis.

011006f064. 2 x 9 m. Adâncime -1,05 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m. Urmează un strat de depunere maro deschis cu o grosime maximă de 0,5 m. De la m. 0 până în dreptul m. 3,2 avem un strat de dărâmtură alcătuit din pietre de carieră gros de aproximativ 0,2 m. Sub acest strat, din dreptul m. 0

până în dreptul m. patru se găsește un strat alcătuit din pământ negru cu pigmenți de cărămidă și arsură cu o grosime de 0,2 m. Urmează solul steril. Lipit de profilul estic, la adâncimea de -0,8 m apare M18.

011006f065. 4,5 x 9 m. Adâncime -1,45 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,2 m, după care urmează un strat de depunere-dărâmtură alcătuit din pământ maro deschis cu pietre. În colțul nord-estic al secțiunii, la adâncimea de -0,4 m. apare M 10. În colțul nord-vestic, la adâncimea de -0,2 m și la o distanță de 0,15 m de profilul vestic apare un fragment arhitectonic în formă de con de pin.

011006f066. 1,5 x 12 m. Adâncime -1,25 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m, după care urmează un strat de depunere cu o grosime de 0,75 m. În această secțiune au fost descoperite două morminte, M15 și M16. Primul mormânt M15 apare la adâncimea de -0,55 m și intră în profilul vestic, drept pentru care am deschis o casetă cu dimensiunile de 2,5 x 1,2 m din dreptul m. 3,1. Al doilea mormânt apare la adâncimea de -0,6 m. marginea sudică a acestuia se afla la 1,8 m față de profilul de S. În partea de N a secțiunii, începând cu m. 9,5 apare stânca nativă. La 0,1 m de profilul estic în dreptul m. 9,8 au apărut la baza stratului de depunere, un opaiț, drept pentru care am mai deschis o casetă înspre est în partea de N a secțiunii începând cu m. 9. Această casetă are dimensiunile de 3 x 2 m.

011006f067. 1,5 x 10 m. Adâncime -1 m. Solul vegetal are o grosime de 0,15 m. Urmează un strat de depunere cu o grosime maximă de 0,4 m. Din dreptul m. 8,1 sub acest strat avem un strat de nisip cu pietriș cu o grosime de 0,15 m. Urmează un alt strat de pământ negru care pornește din dreptul m. 3,5. În această secțiune apare m. 17 care continuă în profilul vestic, drept pentru care am deschis o casetă de la m. 7,15 cu dimensiunile de 1,8 x 1,2 m.

011006f068. 2 x 10 m. Adâncime -2,5 m. Solul vegetal are o grosime de 0,25 m. De la m. 0 până m. 4,25 avem o groapă modernă umplută cu pământ negru și fragmente de țigle și cărămizi. Această groapă este tăiată de o altă groapă modernă din dreptul m. 4. Cea de-a doua groapă modernă este umplută cu pământ maro închis și pietre. Are o formă alveolară cu o adâncime maximă de 0,7 m și se termină în dreptul m. 8,35 unde se mărginește cu un strat de umplutură alcătuit din pământ maro cu pietre cu o grosime de 0,2 m. În interiorul celei de a doua gropi la adâncimea de -0,3 m. În dreptul m. 5,6 a fost descoperită o acvilă sculptată pe un bloc de calcar.

011006f071. 4,5 x 7 m. Adâncime -0,9 m. Deschisă la N de 056 pentru a urmări traiectul lui Z2. Solul vegetal are o grosime de 0,15 m după care urmează solul steril. În dreptul m. 4,9 apare groapa de scoatere a lui Z2 care are o lățime maximă de 1,2 și o adâncime de -0,6 m. Din zidul propriu zis se mai păstrează o asiză de pietre. Zidul a fost surprins înspre N pe o lungime de 4,45 m după care se termină brusc.

011006f072. 5 x 5 m. Adâncime -1,3 m. Deschisă la V de 011006F068 pentru a urmări existență unor alte fragmente arhitectonice, ținând cont de faptul că în secțiunea mai sus amintită s-a descoperit o acvilă. Solul vegetal are o grosime de maxim 0,15 m, după care urmează un strat alcătuit din pământ maro deschis cu o grosime de 0,4 m. Sub acest strat avem un strat cu o grosime de 0,5 m compus din pământ negru închis. Urmează lutul steril.

011006f073. 1,5 x 10 m. Adâncime -1,05 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m, după care urmează un strat de depunere alcătuit din pământ maro închis care are o grosime de 0,25 m. În dreptul m. 5,25 apare un mormânt M 19 care intră în profilul vestic, motiv pentru care am deschis o casetă cu dimensiunile de 2,5 x 2,5 m.

011006f075. 1,5 x 10 m. Adâncime -1,15 m. Solul vegetal are o grosime maximă de 0,15 m, după care urmează un strat alcătuit din pământ negru închis cu o grosime maximă de 0,5 m. În dreptul m. 0,1 apare la adâncimea de -0,3 m mormântul M 20.

011006f076. 1,5 x 3,5 m. Adâncime -1,1 m. Solul vegetal are o grosime de 0,1 m, urmează un strat de dărâmtură (pietre de carieră) și depunere (pământ maro deschis) cu o grosime maximă de 0,4 m, după care urmează solul steril.

011006fi. 11 x 10 m. Adâncime -1,75 m. Pentru a surprinde întreaga incintă funerară au fost desființați marmorii de pe axa N-S și E-V dintre secțiunile 011006f013, 014, 016, 017 și 018 trasate în campania 2003 obținându-se suprafața 011006fi. Zidul incintei apare la adâncimea de -0,5 m de la nivelul actual al solului.

Zidul este păstrat cel mai bine pe latura de N unde are o înălțime maximă de 0,6 m. Lățimea zidului este de 0,7 m. Incinta are o formă rectangulară cu latura de N de 6,25 m, latura de S de 5,6 m, latura de V 7,2 m, iar latura de E 6,85 m. Au fost descoperite 20 de piese arhitectonice care acopereau probabil zidurile incintei, care au în profil o formă triunghiulară, lățimea lor fiind între 55-60 cm. Lungimea acestor piese variază, cel mai lung are 125 cm. În interiorul incintei a fost descoperit un mormânt de incinerare orientat aproximativ E-V.

Au fost descoperite 17 morminte de incinerare:

M5 (S. 011006f034) Dimensiuni: 1,8 x 0,6 m. Apare la -0,6 m. între m. 1,8-2,6. Mormântul s-a conturat relativ ușor datorită urmelor de cărbune de pe pereții gropii. Pereții sunt foarte slab și doar sporadic înroșiți. Groapa are o formă ovală și adâncimea de -0,3 m. Inventar: o buză de vas, un fragment de fund de vas și o monedă ilizibilă.

M6 (S. 011006f037) Dimensiuni: 1,5 x 0,85 m. Apare între m. 0,05-1,1 la adâncimea de -0,9 m. Mormântul este orientat NE-SV, se conturează destul de greu datorită faptului că sunt urme foarte slabe de cărbune iar pereții sunt extrem de puțin și doar pe alocuri înroșiți. Groapa mormântului are o formă ovală și o adâncime de -0,35 m. Fără inventar.

M7. (S. 011006f033) Dimensiuni 2 x 0,65 m. Apare între m. 9,05-9,7. Groapa mormântului apare la -0,6 m, are o formă dreptunghiulară și o adâncime de -0,5. Pereții gropii se delimitează clar datorită urmelor puternice de cărbune, totuși pereții sunt foarte slab înroșiți. Groapa mormântului s-a conturat foarte ușor datorită arsurii de pe marginile ei și cărbunelui și este orientat E-V. Inventar: un opaiț, două ulcioare fragmentare, un opaiț fragmentar.

M8. (S. 011006f033) Dimensiuni 1,7 x 0,6 m. Apare între m. 4,2-4,8. Mormântul se delimitează foarte clar datorită urmelor de cărbune. Groapa mormântului apare la -0,7 m, are o formă dreptunghiulară, este orientată N-S și are o adâncime de -0,5 m. Pereții sunt foarte slab și parțial înroșiți. Inventar: un opaiț fragmentar, un opaiț întreg, trei ulcioare fragmentare.

M9. (S. 011006f026) Dimensiuni 1,45 x 0,8. Apare între m. 2,7-3,5 la adâncimea de -1,05 m. Groapa mormântului s-a conturat foarte ușor datorită arsurii de pe marginile ei și cărbunelui, are o formă neregulată și este orientat E-V. Adâncimea gropii este de -0,15 m. Inventar: un ulcior fragmentar, două ulcioare întregi.

M10 (S. 011006f065) Dimensiuni 1,9 x 0,75. Apare între m. 9-9,95 la adâncimea de -0,4 m. Mormântul este orientat E-V iar groapa lui are o adâncime de -0,35 m. A fost destul de ușor de identificat datorită faptului că pereții gropii au fost înroșiți și datorită urmelor de cărbune. Latura de E se află la o distanță de 0,1 m de profilul estic. Inventar: un opaiț fragmentar, două ulcioare fragmentare.

M11 (S. 011006f046) Dimensiuni 1,45 x 1,4. Apare între m. 5,05-5,75 la adâncimea de -0,35 m. Mormântul are o formă dreptunghiulară, este orientat E-V și are o adâncime de -0,25 m. Se conturează destul de ușor datorită urmelor de cărbune și arsură de pe pereții gropii. Inventar: un opaiț fragmentar, un fund de vas fragmentar și un bol fragmentar.

M12 (S. 011006f046) Dimensiuni 1,75 x 0,6. Apare între m. 3,55-4,8 la adâncimea de -0,45 m. Mormântul s-a conturat destul de ușor, are o formă dreptunghiulară, este orientat NE-SV iar groapa acestuia are o adâncime de -0,45 m. Inventar: un ulcior fragmentar.

M13 (S. 011006f049) Dimensiuni 1,3 x 0,75. Apare între m. 1,8-2,55 la adâncimea de -0,6 m. Mormântul se conturează destul de greu datorită faptului că groapa nu are pereții înroșiți și sunt destul de slabe urme de cărbune. Groapa are o formă dreptunghiulară, este orientată E-V și are o adâncime de -0,2 m. Inventar: un ulcior fragmentar.

M14 (S. 011006f051) Dimensiuni 1,2 x 0,6. Apare între m. 1,05 x 1,6 la adâncimea de -0,6 m. Mormântul se conturează destul de greu datorită faptului că groapa nu are pereții înroșiți și sunt destul de slabe urme de cărbune. Groapa are o formă dreptunghiulară, este orientată E-V și are o adâncime de -0,2 m. Inventar: un ulcior fragmentar, un fund de vas.

M15 (S. 011006f066) Dimensiuni 2 x 0,9 m. Apare între m. 3,80-5,7, la adâncimea de -0,55 m. Mormântul are o formă neregulată, s-a conturat destul de greu, este orientat NV-SE. În interiorul gropii s-au

descoperit destul de puține urme de arsură iar pereții sunt doar pe alocuri înroșiți. Groapa are o adâncime de -0,15 m. Inventar: un cercel de aur.

M16 (S. 011006f066) Dimensiuni 1,7 x 0,7. Apare între m. 1,8-3, la adâncimea de -0,6 m. Mormântul s-a conturat relativ ușor datorită urmelor de cărbune de pe pereții gropii, este orientat NV-SE, iar groapa lui s-a păstrat pe o adâncime de doar -0,1 m. Pereții gropii nu sunt înroșiți. Inventar: o monedă bronz.

M17 (S. 011006f067) Dimensiuni 1,6 x 1,1 m. Apare între m. 7,2-8,75 la adâncimea de -0,95. Mormântul are orientarea E-V și are în plan o formă piriformă, cu partea alungită orientată spre V. Groapa mormântului are o adâncime de -0,25 m. Nu a fost descoperit un strat puternic de arsură iar pereții gropii au fost doar slab înroșiți. Fără inventar.

M18 (S. 011006f064) Dimensiuni 0,95 x 0,6 m. Apare la adâncimea de -0,8 m. Mormântul se conturează destul de greu datorită faptului că groapa nu are pereții înroșiți și sunt destul de slabe urme de cărbune. Groapa are o formă dreptunghiulară, este orientată E-V și are o adâncime de 0,2 m. Inventar: două opaițe fragmentare.

M19 (S. 011006f073) Dimensiuni 1,85 x 0,8 m. Apare între m. 5,5-7,15 la adâncimea de -0,45. Mormântul s-a conturat destul de bine datorită cărbunelui și urmelor de arsură. Are o formă alungită fiind orientat NE-SV. Groapa mormântului are o adâncime maximă de 0,15 m. Inventar: două fragmente de ulcioare, un fragment opaiț.

M20 (S. 011006f075) Dimensiuni: diametrul 0,7 m. Apare între m. 0,1-0,8 la adâncimea de -0,3 m. Groapa mormântului s-a conturat destul de greu, are o formă aproape rotundă și are adâncimea de -0,2 m. S-au descoperit foarte puțini pigmenti de cărbune, fără a fi înroșiți pereții. Inventar: o monedă bronz, două fragmente bronz, un bol din pastă neagră.

Mi (S. 011006fi) Dimensiuni 1,2 x 0,7 m. Apare la adâncimea de -1,25 m. Mormântul este situat la 1,4 m. față de latura de N a zidului incintei, la 3,6 față de latura de S a incintei, la 1,55 față de latura de V și la 2 m. față de latura de E. El are o formă rectangulară cu latura de N și S de 1,2 m, latura de V de 0,75 m. iar cea de E 0,6 m. Pereții gropii mormântului sunt înroșiți și acoperiți cu un strat de cărbune de 0,02-0,03 m iar pe fundul gropii avem un strat de cărbune cu o grosime de 0,1-0,15 m. În acest strat de pe fundul gropii au fost descoperite urme de lemn. Deasupra acestui strat groapa mormântului a fost umplută cu lut galben în care sunt două lentile din lut ars roșiatic cu o grosime maximă de 0,1 m și o lungime maximă de 0,12 m. Deasupra mormântului se află un strat de 0,02-0,05 m de pământ negru. Fără inventar.

În următoarele secțiuni nu au fost descoperite urme arheologice, după stratul vegetal urmează solul steril: S. 011006f022. 2 x 5 m. S. 011006f023. 2 x 5 m. S. 011006f025. 2 x 5 m. S. 011006f031. 2 x 5 m. S. 011006f032. 2 x 10 m. S. 011006f035. 2 x 10 m. S. 011006f036. 2 x 10 m. S. 011006f042. 2 x 10 m. S. 011006f047. 2 x 10 m. S. 011006f058. 2 x 10 m. S. 011006f061. 1,5 x 10 m. S. 011006f062. 2 x 9 m. S. 011006f070. 2 x 9 m. S. 011006f074. 1,5 x 10 m.

Sector MNUAI

În intervalul 1 iunie-22 octombrie 2004 colectivul MNUAI a derulat la Roșia Montană (jud. Alba) o nouă campanie de investigații arheologice din cadrul Programului Național de Cercetare Alburnus Maior. Instituția noastră și-a concentrat atenția asupra perimetrului situat pe latura de SV a Țarinei, în vecinătatea punctului Kapolna sondat arheologic în anul 2000 și cercetat exhaustiv în anul 2003, respectiv, unde au fost descoperite două morminte de incinerare aparținând epocii romane (sec. II-III), morminte ce indicau extinderea necropolei antice de pe Țarina dincolo de incinta cimitirului romano-catolic existent aici de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Sectorul cercetat de MNUAI ni se prezintă ca o zonă de deal, cu pante domoale dar și cu masive intervenții antropice care conferă acestui spațiu imaginea unui teren terasat, întrerupt din loc în loc de văioage și sisteme de canale colmatate acum, dar care făceau legătura între salba de tăuri realizată în sec. XVIII-XIX, pe masivul Țarina, ca de altfel în toată aria Roșiei Montane. Starea de conservare a sitului arheologic (necropola romană) este precară, având în vedere compoziția chimică a solului care a determinat afecțiuni ale materialelor arheologice din inventarul funerar, dar și intervențiile antropice din perioadele următoare epocii romane, până în zilele noastre. Situl se înscrie în zona mai vastă, protejată din punct de vedere arheologic, menționată în lista monumentelor istorice și siturilor arheologice.

Obiectivul cercetării arheologice: delimitarea zonei funerare de epocă romană, și identificarea celorlalte intervenții antropice din sec. XVIII-XIX; cercetare arheologică în vederea stabilirii potențialului arheologic al zonei și, eventual, pentru acordarea descărcării de sarcină arheologică.

Stratigrafia generală a sectorului. Din punct de vedere stratigrafic, sectorul cercetat de MNUAI în campania 2004 nu prezintă o stratigrafie complexă, locuirea modernă și intervențiile antropice din sec. XIX-XX au afectat destul de mult spațiul funerar de epocă romană. În fapt, sub un nivel vegetal de cca. 0,15-0,2 m, se plasează un nivel în care au fost descoperite mormintele romane, fără alte urme de locuire de epocă romană, și punctual suprapus sau afectat de complexe de locuire de epocă modernă. Gropile mormintelor romane de incinerare coboară în sterilul geologic, cu adâncimi variabile cuprinse între 0,2-0,6 m.

Stratigrafia verticală a acestui sector nu ridică probleme majore, iar stratigrafia orizontală permite observarea unor zonificări în cadrul zonei de dezvoltare a necropolei. Astfel, după cum se poate observa și din planul topografic Stereo 70, repartiția pe orizontală a mormintelor în sectorul cercetat, demonstrează existența a două zone mai importante de amplasament a acestora, una plasată în imediata apropiere a zonei cercetate anul trecut (lângă zidul de piatră ce delimitează perimetrul cunoscut sub numele de Kapolna), cealaltă pe zona mai plană dinspre V, spre buza terasei a doua a văii Foieșului. De asemenea, un alt mic grup de morminte se plasează pe latura stângă a văioagei ce coboară dinspre Kapolna și care este posibil să fie un canal colmatat, parte din sistemul de canale și șanțuri de circulație a apei de la un tău la altul, pentru a asigura funcționarea instalațiilor de șteampuri ale perioadei sec. XIX-XX.

În campania arheologică 2004, echipa coordonată de MNUAI a realizat un număr de 66 unități de săpătură (secțiuni și suprafețe), dintre care un număr de 20 sunt fără complexe arheologice, și în acestea stratigrafia permite constatarea că nu există nici nivele concludente de epocă romană ori de epocă modernă (singurele perioade atestate cu descoperiri în acest punct). În restul secțiunilor și suprafețelor cercetate au fost descoperite un număr total de 79 complexe arheologice, respectiv este vorba de descoperirea a 75 morminte romane de incinerare și 4 complexe arheologice de epocă modernă de dimensiuni mai ample (este vorba de trei locuințe și un canal de circulație a apei).

În ce privește repartiția în teren a descoperirilor arheologice, pentru descoperirile funerare de epocă romană s-a constatat o grupare pe trei zone în cadrul spațiului cercetat. O zonă, mai accidentată pe teren, în care sunt grupate mormintele cu groapa arsă ritual și cu inventare semnificative, plasată imediat la VSV de zidul de piatră ce delimitează perimetrul Kapolnei și pe latura dreaptă a văioagei colmatate acum, care coboară pe proprietatea bisericii romano-catolice așa cum se poate ea observa din ridicarea topografică prezentată în partea grafică ce însoțește raportul; această primă zonă este afectată parțial de complexe de locuire de epocă modernă, care uneori au suprapus morminte de epocă romană. O a doua zonă, mai plană, care se extinde spre marginea terasei a doua a văii Roșiei (pe care sunt amplasate de fapt cercetările noastre), cuprinde un grup mare de morminte care sunt caracterizate de gropi simple, fără ardere rituală și cu inventare mai sărăcăcioase; această zonă este mai puțin afectată de locuirea de epocă modernă. Cea de-a treia zonă se plasează pe latura stângă a văioagei sus-amintite care coboară dinspre Kapolna, fiind caracterizată de un grup mai mic de morminte, cu groapa simplă, fără ardere rituală a gropii; aici apare foarte sus nivelul geologic-o rocă foarte dură, care, în general, nu a fost preferată pentru a fi săpate gropile mormintelor romane.

În afara acestor zone cu concentrare de potențial arheologic, s-a putut observa prin secțiunile de verificare care au fost realizate că nu mai apar morminte romane de incinerare, de asemenea materialul arheologic de factură modernă apare sporadic, nemaifiind vorba de complexe arheologice, fapt care ne-a determinat să ne concentrăm atenția pe cercetarea, pe cât posibil exhaustivă a zonelor cu potențial arheologic semnificativ.

După cum se poate observa, la analiza materialului arheologic și din observațiile de teren aferente, pentru sectorul necropolei romane de pe Țarina, cercetat de MNUAI în campaniile 2003-2004, ritul de înmormântare utilizat de comunitățile coloniștilor illiro-dalmatini este și aici în exclusivitate cel al incinerății, cu arderea defuncților la ustrinum, și depunerea lor ulterioară în gropi. În ce privește amenajările funerare care se includ în manifestările de rit și ritual funerar, se poate spune că majoritatea defuncților incinerăți la rugul funerar, au fost depuși ulterior (resturile acestora) în gropi simple, de formă

rectangulară, împreună cu resturi de la ofrandele aduse – fie ceramică fragmentară, vase de sticlă, obiecte de podoabă sau de uz comun, uneori și monede (obolul pentru Charon) etc; un caz aparte îl constituie mormintele (relativ puține) care prezintă groapa arsă ritual, care prezintă o cantitate mult mai mare de arsură, precum și de elemente de inventar, depuse drept ofrandă; de asemenea, tot puține la număr sunt și situațiile în care mormintele au presupus amenajări de piatră – doar câteva sunt acoperite cu un strat de piatră mărunță, (aici amintim și o situație interesantă – la M.45 în stratul de piatră depus peste groapa rectangulară a mormântului se regăsesc și două mojară paralelipipedice din piatră, în legătură directă cu activitatea de minerit a defuncților), în timp ce altele, multe la număr, prezintă bolovani mai mari sau mai mici pe zona de contur a gropii mormântului, îndeosebi pe colțurile acesteia.

Similitudinea ritului și ritualului funerar, cu cel sesizat deja la Alburnus Maior are analogii și în privința inventarului arheologic păstrat într-o stare de conservare mai mult sau mai puțin satisfăcătoare.

Predominantă se dovedește a fi ceramica de factură provincială executată în ateliere locale bănuite de noi, dar nedepistate până acum (ne referim desigur la instalații-cuptoare de olari). Se remarcă câteva ulcioare cu toartă, apoi vase-afumătoare (turibulum) cu buza mai mult sau mai puțin drepte (uneori cu decor realizat înainte de ardere), opaițe întregi sau fragmentare (trei dintre ele prezintă ștampila FORTIS), dar și alte forme sunt reprezentate (oale, căni, castroane, străchini, pahare), toată ceramica fiind realizată la roată. Nelipsite sunt vasele din sticlă – unguentaria –, interesantă fiind și o baghetă de sticlă, descoperită acum.

Două piese din metal sunt demne a fi semnalate; este vorba de oglinzi (speculum), realizate din aliaj de bronz, în formă de disc, fără mâner, aparținând după toate probabilitățile, tipurilor timpurii ale acestor obiecte de toaletă.

Dintre piesele numismatice se remarcă cele aflate în M17 și în M32.

De asemenea, sunt prezente în câteva cazuri și aici, ca și în apropiere, la Hop-Găuri și Tăul Corna, acele cristale de cuarț (cristale de mină), cu proprietăți magico-religioase cel mai probabil, dar și ca atribut al preocupărilor avute de defuncți în domeniul mineritului.

Încadrate în contextul general al descoperirilor funerare de epocă romană de la Alburnus Maior, și aceste morminte aparțin cu siguranță unei comunități de coloniști illiro-dalmatini, care avea zonele de exploatare auro-argentiferă în apropiere, sectorul cercetat de noi în campania 2004 integrându-se, după cum o dovedesc descoperirile din campania 2003 făcute în perimetrul Kopolnei, dar și cercetările celorlalte instituții partenere în proiectul național de cercetare Alburnus Maior, în contextul unei necropole vaste, afectată parțial de intervențiile antropice ulterioare (delimitări de proprietăți, sisteme de drumuri, de canale de circulație a apei, ori de acele tăuri de epocă modernă), și care trebuie privită în ansamblul ei.

Neridicând probleme de conservare in situ, toate complexele descoperite fiind cercetate integral, atât cele de epocă romană, cât și cele de epocă modernă, materialul arheologic fiind recuperat și este în studiu în cadrul MNUAI, iar în teren au fost realizate documentații grafice complete, ridicări topografice, precum și fotografii digitale în timpul cercetărilor arheologice, toate datele tehnice fiind înregistrate într-o bază de date completă, care cuprinde informații despre unitățile de săpătură, complexele arheologice și obiectele cercetate în cadrul campaniei arheologice din anul 2004.

Informații suplimentare online

[Raportul 3275 din cronica.cimec.ro](http://raportul3275.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
